

Asztalos Péter

Az oltási program a magyar járványkezelés sikerességének kulcsa

Az MNB az európai uniós tagországok koronavírus-járványra adott válaszainak komplex értékelése érdekében létrehozta a Járványkezelési Versenyképességi Mutatót, ami egységes keretrendszerben vizsgálja a pandémia egészségügyi, gazdasági és költségvetési hatásait. A járványkezeléshez kapcsolódó beavatkozások között számos átváltás van, így e területek együttes veszteségeinek minimalizálása a védekezés célja. A 2021. márciusi eredmények alapján a régiós országok közül továbbra is Magyarország teljesít a legjobban, míg az uniós országok rangsorában hazánk a 8. helyen áll. A magyar eredményt javítja az oltási program felgyorsítása, ugyanakkor a harmadik hullám kedvezőtlen hatásai már érződnek az egészségügyi és a munkaerőpiaci mutatókon.

A Covid-19 járvány olyan újszerű és sokrétű kihívások elé állította a világ országait, amelyre minden ország egyedi, az adott ország társadalmi és gazdasági helyzetét leginkább figyelembe vevő választ próbál adni. A kormányok igyekeznek megtalálni az egyensúlyt a gazdaság működőképességének fenntartása és a lakosaik egészségének védelme között, ám az egyensúly fenntartása a gyorsan változó körülmények között nem egyszerű feladat. A beavatkozások között átváltások állnak fent, a bevezetett intézkedések hatása pedig rövid- és akár hosszútávon is jelentős, így a védekezés célja az érintett területek együttes veszteségeinek minimalizálása.

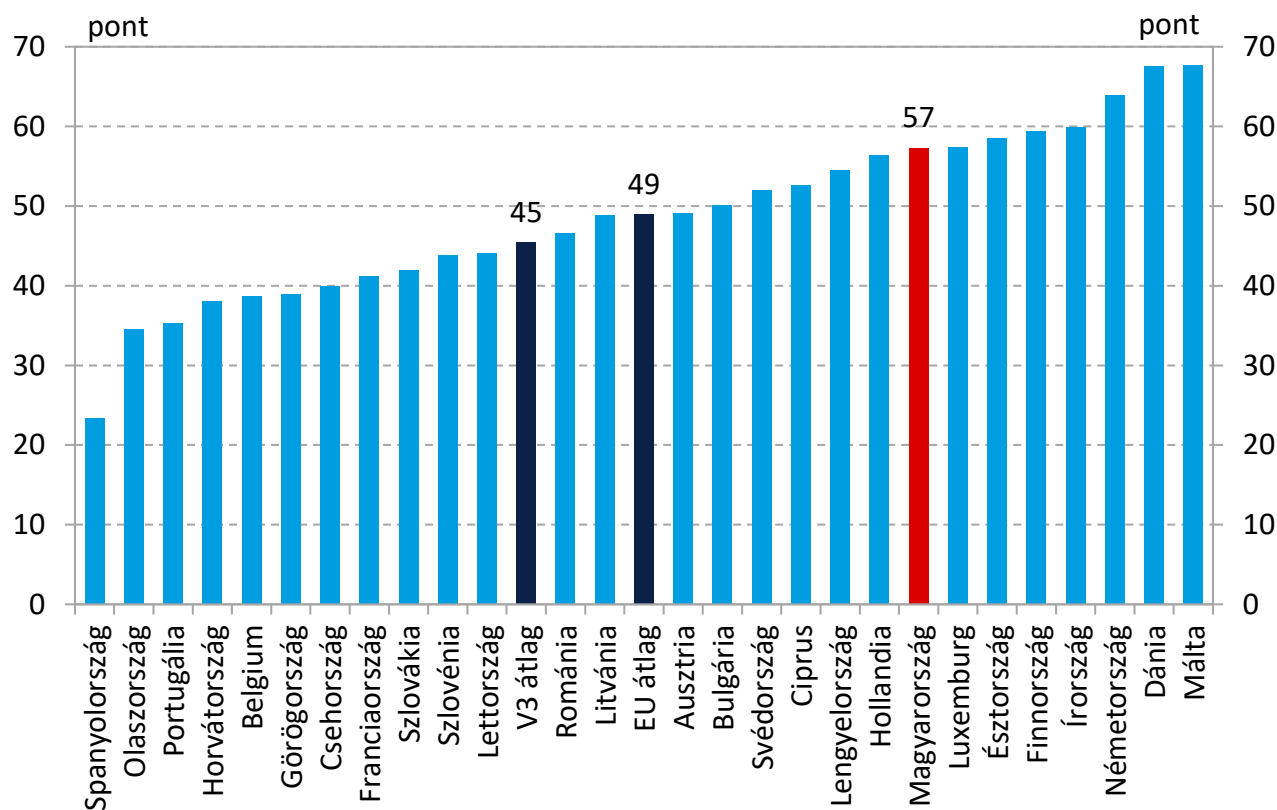
Az egyes országok járványkezelésének összehasonlítása az eltérő stratégiák miatt komplex megközelítést igényel. Önmagában egy-egy kiragadott, egészségügyi vagy gazdasági mutató csak a teljes kép egy-egy darabját mutatja be, ami megfelelő kontextus nélkül félrevezető diagnózist mutathat a járványkezelés sikerességéről. A teljes kép összeállításához az érintett kulcsterületek egy keretben történő vizsgálata szükséges. Az egységes keretrendszernek magában kell foglalnia a járvánnyal kapcsolatos legfőbb egészségügyi mutatókat, a gazdasági növekedést, a munkaerőpiaci folyamatokat, a pénzügyi egyensúly helyzetét, illetve a bizalom helyreállítása érdekében tett lépéseket egyaránt.

A Járványkezelési Versenyképességi Mutató eredményei

Az európai uniós országok járványkezelésének összehasonlíthatósága érdekében az MNB létrehozta a Járványkezelési Versenyképességi Mutatót (Pandemic Treatment Index, PATRIX), amely az említett kulcsterületen méri az egyes országok teljesítményét tényszerű mutatók felhasználásával. Minden vizsgált mutató esetében a legjobban teljesítő uniós ország 100 pontot kap, míg a többi ország pontszáma annak függvényében változik, hogy hány szórásnyi távolságra helyezkedik el a legjobb értéktől (szórásonként 25 pont kerül levonásra a maximális 100 pontból). A Mutató eredményei [2020 júliusában](#), [2020 októberében](#) és [2021 januárjában](#) kerültek publikálásra, míg a most bemutatásra kerülő eredmények a 2021. március 16-án elérhető legfrissebb információkat tükrözik. Mivel a válságkezelés hatásai még továbbra sem látszódnak teljeskörűen az elérhető tényadatokon, ezért a Járványkezelési Versenyképességi Mutató jelenlegi verziójában két mutató esetében továbbra is piaci előrejelzések kerültek felhasználásra. A legutóbbi publikáció óta változás történt a felhasznált mutatók körében: a Deep Knowledge Group

kutatóközpont által összeállított „Covid-19 Regional Safety Assessment” rangsor eredményei több mint fél éve nem frissültek, így kikerültek a vizsgált mutatók köréből, miközben bekerült a lakosság átoltottságát mérő két mutató 50–50 százalékos súllyal (beadott oltások lakosságarányos száma, teljesen beoltott lakosság aránya).

1. ábra: A Járványkezelési Versenyképességi Mutató eredményei (2021. március)

Megjegyzés: A mutatók standardizálásának és aggregálásának módszertana megegyezik az MNB Versenyképességi Index összeállításánál alkalmazott saját fejlesztésű módszertannal.

Forrás: MNB.

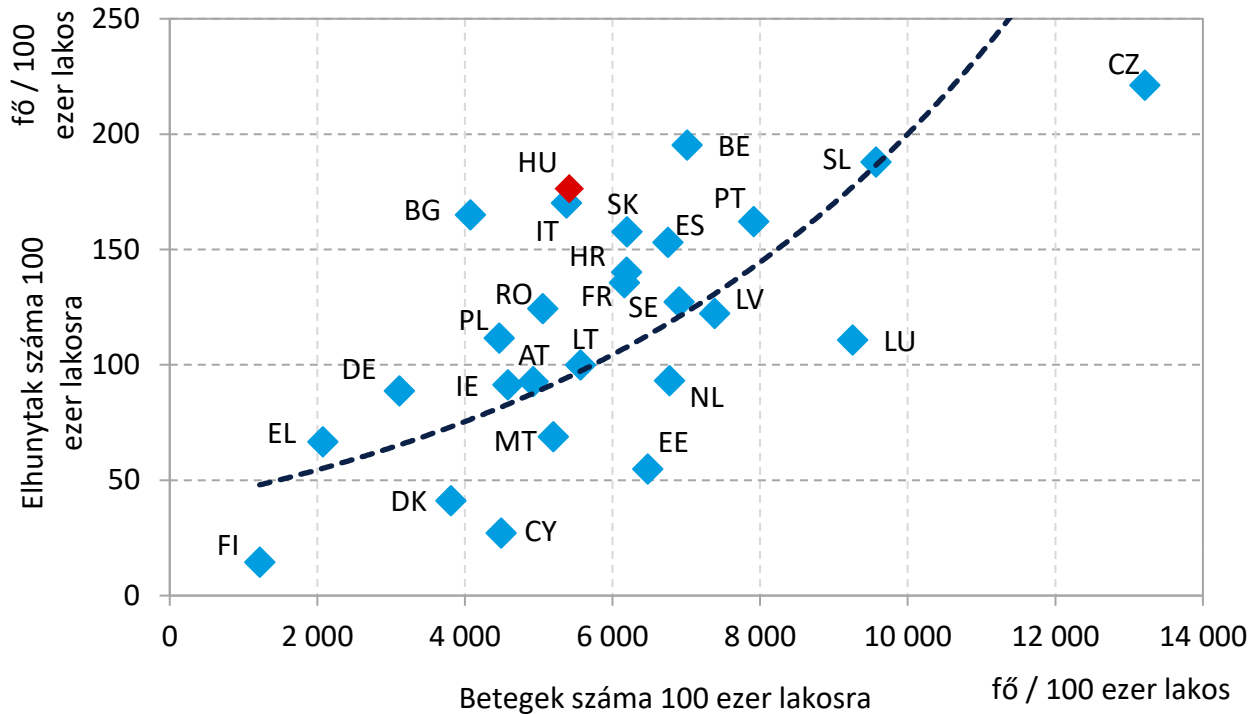
Az MNB Járványkezelési Versenyképességi Mutató 2021. márciusi eredményei alapján Magyarország a 8. helyen áll az európai uniós országok rangsorában (1. ábra). Hazánk 57 pontot ért el, ami 8 ponttal magasabb az uniós és 12 ponttal a többi visegrádi ország átlagánál. A legjobb eredményeket Málta, Dánia és Németország érte el, míg a rangsor végén továbbra is a déli tagországok (Spanyolország, Olaszország, Portugália) szerepelnek. A többi visegrádi ország és Ausztria egyaránt a középmezőnyben, Magyarország mögött végzett a rangsorban. Magyarország a vizsgált mutatók közel felében megelőzi az uniós és a többi visegrádi ország átlagát.

A járványkezelés értékelésének legfontosabb mutatói

A járványkezelés egészségügyi vetületét a 100 ezer lakosra eső Covid-19 megbetegedések és halálások eddigi összesített számával érdemes mérni, amely mutatókban Magyarország a 13. és a 24. helyen áll az Európai Unióban (2. ábra). Hazánkban százezer főre vetítve összesen 5.416-an betegedtek meg 2021. március 16-ig a járvány kezdete óta, ami alacsonyabb az uniós tagországok (5.894 fő) és a többi visegrádi ország (8.152 fő) átlagánál. Az aktív, aktuálisan ellátandó

esetek 100 ezer lakosra jutó száma növekedett a januári publikáció óta (1.320 főről 1.589 főre), ám még így is alacsonyabb az uniós országok átlagánál (1.626 fő).

2. ábra: Covid-19 megbetegedések és halálozások száma 100 ezer lakosra vetítve az Európai Unióban (2021. március 16.)

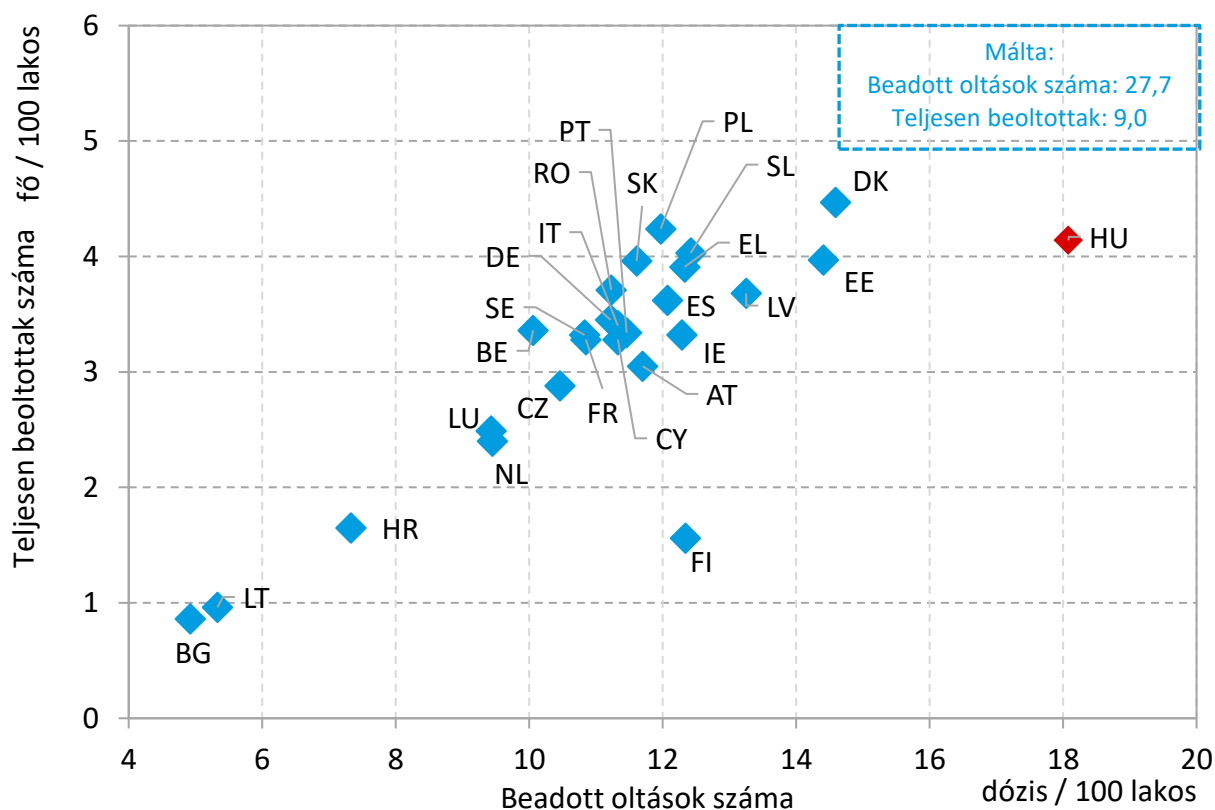

Megjegyzés: a 2020. január 1-jei lakosságszámok felhasználásával.

Forrás: Johns Hopkins Egyetem, Eurostat.

A koronavírusban elhunytak száma megemelkedett hazánkban az elmúlt hónapokban. 2021. március 16-áig 176 Covid-19 haláleset jutott hazánkban 100 ezer lakosra, ami magasabb az uniós országok (118 fő) és a magyarnál nagyobb emelkedést mutató többi visegrádi ország (168 fő) átlagánál is. Kedvezőbb képet mutat azonban a halálozási arány évek közötti változása: a járvány magyarországi megjelenése (2020. március) óta eltelt 11 hónapban hazánkban a 2016–2019 közötti halálozáshoz képest mért többlethalálozás átlagos havi mértéke 11 százalék, ami elmarad az uniós (14 százalék) és a régiós országok (22 százalék) szintjétől. Több tényező is szerepet játszik abban, hogy a két mutató eltérő képet mutat. Egyrészt nem egyértelmű annak megítélése, hogy pontosan ki hunyt el Covid-19 megbetegedés következtében, ennek definíciója országonként eltérő. Másrészt a magyar lakosság uniós összevetésben általánosságban kedvezőtlen egészségi alapállapota (például elhízás és légúti megbetegedések magas aránya) miatt hazánk eleve átlagon felüli halálozási rátával rendelkezik, amelyet a Covid-19 járvány csak kisebb mértékben növelt meg, mint tette azt más, ebből a szempontból kedvezőbb helyzetből induló országok esetében.

3. ábra: Covid-19 elleni átoltottság (2021. március 15.)

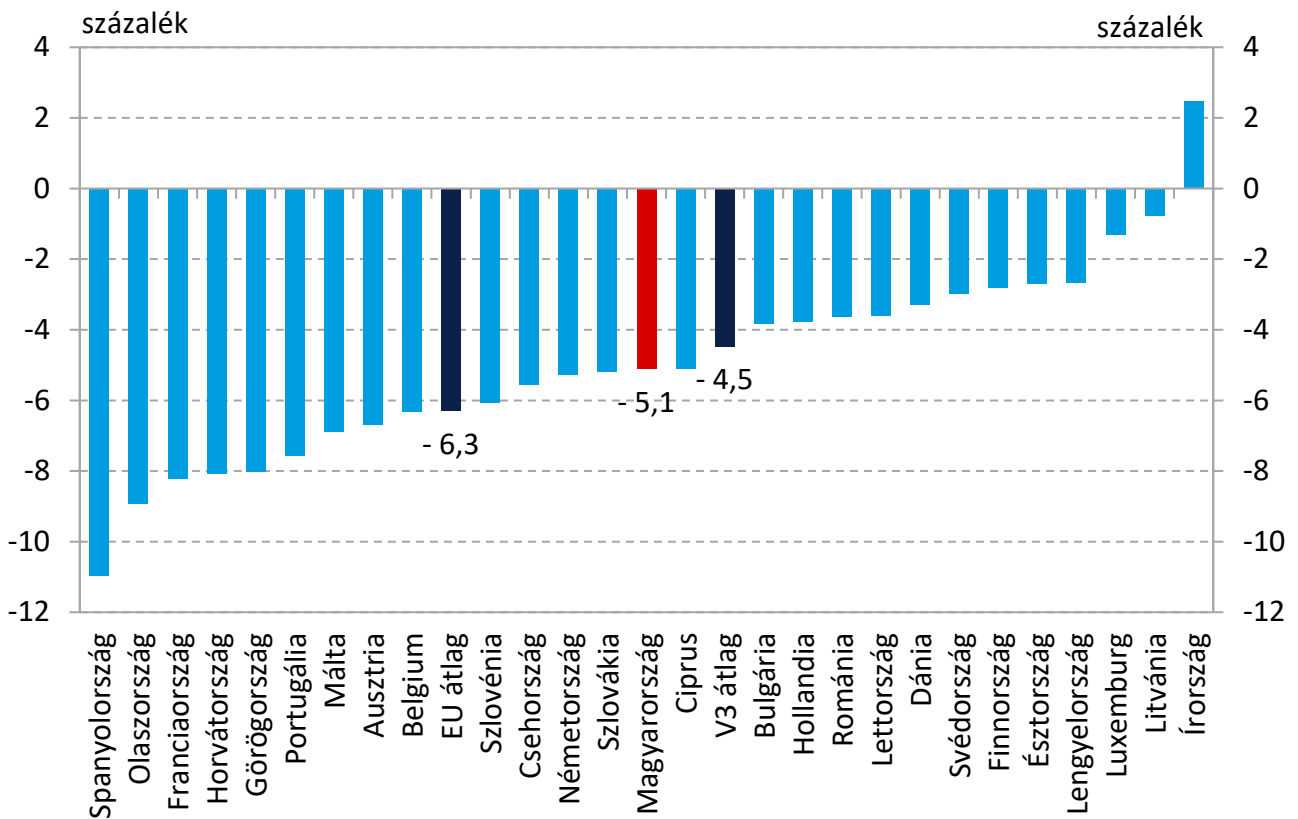

Megjegyzés: A betegség ellen a jelenleg elérhető oltóanyagokból két dózis beadása szükséges a teljes védelem eléréséhez. Málta a beadott oltások számában olyan mértékben kiugró pozitív irányban, hogy több mint az országok fele 0 pontot kapna a mutatóban. Éppen ezért ebben a mutatóban Málta megkapja a maximális pontszámot, ám a konkrét eredménye nem kerül figyelembe vételre a pontszámítás során.

Forrás: Our World in Data.

A koronavírus elleni küzdelem kulcskérdése az oltási programok kiterjedtsége, amelyben Magyarország az egyik legsikeresebb az Európai Unióban. Az oltási program kiterjedtségét több mutatóval is lehet vizsgálni, amelyek közül jelen vizsgálatba 50-50 százalékos súllyal a beadott oltások lakosságarányos száma és a teljesen beoltottak aránya került bevonásra. A két mutató együttmozgása nyilvánvaló, azonban az egyes országok eltérő oltási stratégiái (például: országonként és vakcinánként eltérhet, hogy mennyi idő után kerül beadásra a második dózis), illetve a már jelenleg is engedélyezés alatt álló egydózisú vakcinák megjelenése (például: Janssen, CanSino) miatt a két mutató együttes vizsgálata teljesebb képet ad az oltási program előrehaladásáról. Magyarország jelenleg a második helyen áll Málta mögött az európai uniós országok között az összesített átoltottsági mutatóban (3. ábra). 2021. március 15-ig a 100 lakosra vetítve 18,1 dózis került beadásra hazánkban, ami jelentősen magasabb az uniós országok (11,2) és a régiós országok (11,3) átlagánál. A teljesen beoltott lakosság aránya 4,1 százalék Magyarországon, ami a negyedik legmagasabb érték az EU-ban.

4. ábra: A GDP éves változása (2020)

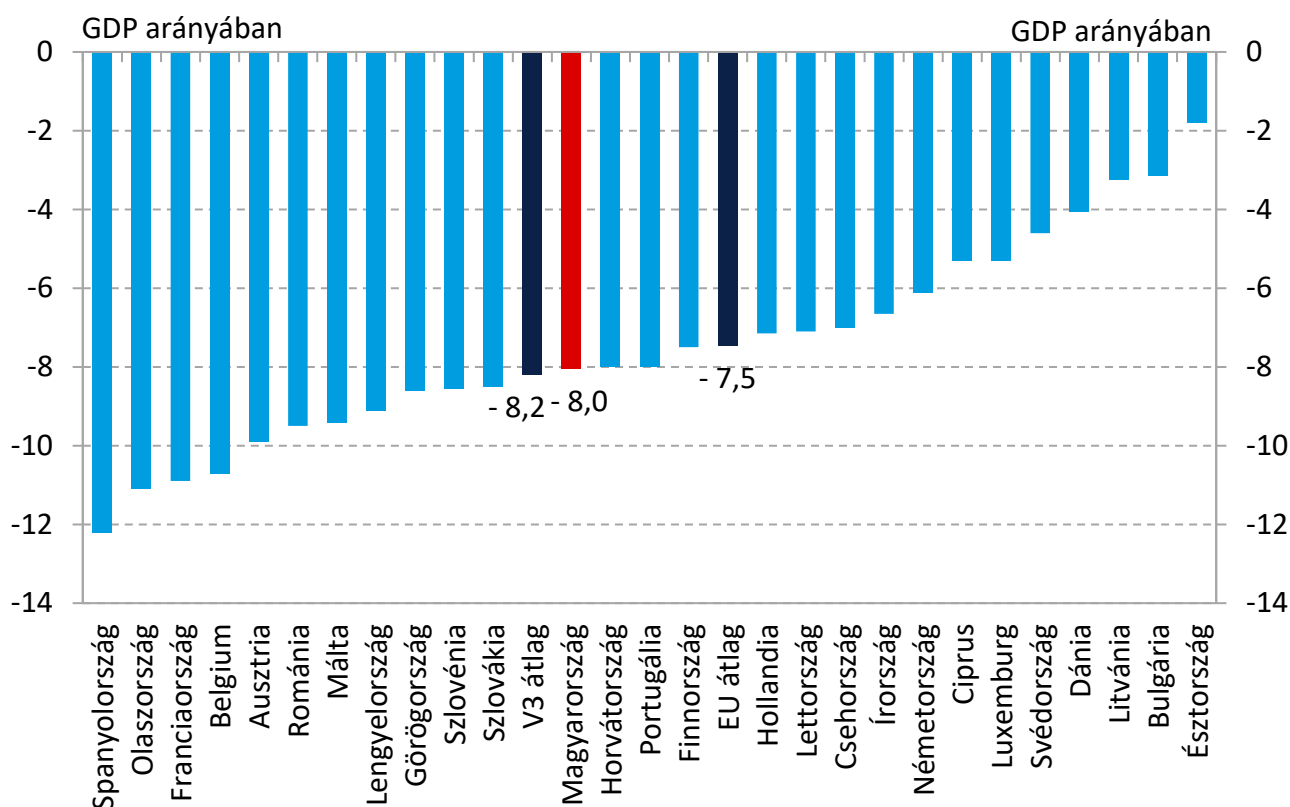
Megjegyzés: szezonálisan és naptárhatással igazított adatok. Az EU átlag súlyozott átlag.

Forrás: Eurostat.

A koronavírus miatt bevezetett korlátozó intézkedések kedvezőtlen hatással vannak az országok gazdasági teljesítményére. A járvány hatása már 2020. első negyedévében érezhető volt, azonban a válság kiterjedtségének mértéke igazán a második negyedéves adatokon volt tetten érhető. A járvány második hullámával szemben a magyar gazdaság ellenállónak bizonyult, így 2020-ban összességében 5,1 százalékkal csökkent a magyar GDP az előző évhez képest, ami alacsonyabb az európai uniós országok súlyozott átlagánál (-6,3 százalék), azonban enyhén kedvezőtlenebb a többi visegrádi ország átlagánál (-4,5 százalék) (4. ábra).

A foglalkoztatottak száma Magyarországon kisebb mértékben esett vissza az uniós és a régiós szintnél, míg a munkanélküliségi ráta az elmúlt hónapok enyhe növekedése ellenére még mindig a 7. legalacsonyabb a tagországok között. 2020. harmadik negyedévében 0,8 százalékkal csökkent a foglalkoztatottak száma hazánkban az előző év azonos időszakához képest, ami 1,5 százalékpontos javulás az előző negyedévhez képest. A foglalkoztatottak számának hazai csökkenése alacsonyabb a régiós (-1,4 százalék) és az uniós (-1,6 százalék) átlagnál, és jelenleg a 10. legkedvezőbb az Európai Unióban. Magyarország munkanélküliségi rátája 2021. januárjában 5,0 százalékra emelkedett a novemberi 4,1 százalékról, ám még így is a 7. legalacsonyabb értéknek számít az Európai Unióban.

5. ábra: Az államháztartási hiány várható alakulása 2020-ban

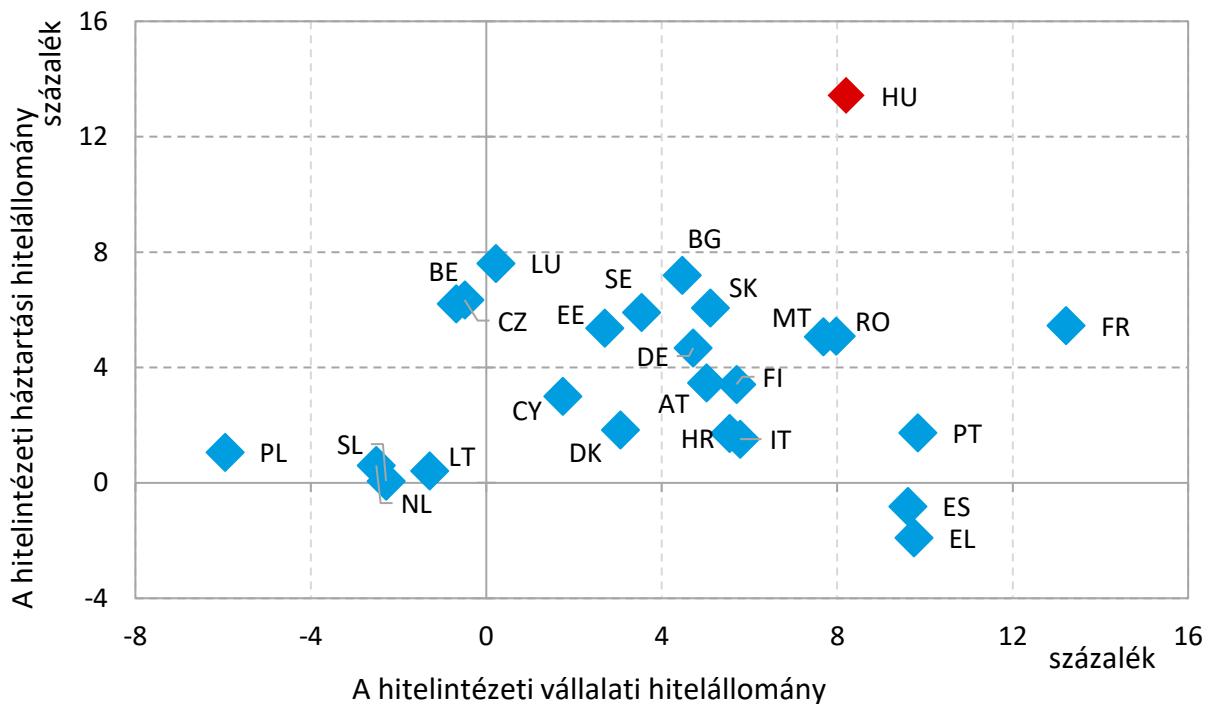

Megjegyzés: A Bloomberg által megkérdezett piaci elemzők előrejelzéseinek mediánja 2021. március 16-án. Magyarország esetén az MNB előzetes pénzügyi számla eredménye. Málta esetében az Európai Bizottság őszi előrejelzése.

Forrás: Bloomberg, MNB, Európai Bizottság.

Az államháztartási hiány mértéke uniós és régiós összehasonlításban átlagos lehet Magyarországon 2020-ban. A járványhelyzet számos csatornán keresztül gyakorolt hatást az egyes országok pénzügyi egyensúlyi mutatóira. A védekezéshez kapcsolódó egészségügyi kiadások, a gazdaságélénkítő csomagok kiterjedtsége, illetve a gazdasági teljesítmény szektoronként eltérő mértékű visszaesése egyaránt jelentősen befolyásolta az államháztartási hiány (5. ábra) és a folyó fizetési mérleg alakulását. Az államháztartási hiány jelentős növekedése általános jelenség volt 2020-ban: az Európai Unió országainak államháztartási hiánya 7,5 százalékos átlagos szinten alakult 2020-ban, miközben egyes országok esetében ez a mutató akár a 12 százalék körül is alakulhatott. A járvány következtében végbemenő gazdasági átrendeződés számottevő mértékben átalakította az egyes országok fizetési mérlegét is. Az MNB előzetes pénzügyi számla eredménye alapján Magyarország folyó fizetési mérlegének egyenlege többletet mutatott 2020-ban és GDP arányosan 0,1 százalékon alakult. A magyar érték elmarad a többi visegrádi ország 0,7 százalékos és az uniós országok átlagos 0,9 százalékos többletétől.

6. ábra: A hitelintézeti vállalati és háztartási hitelállomány éves növekedési üteme (2021. január)

Megjegyzés: Tranzakciós alapon, azaz csak a hitelfolyósítások és a törlesztések hatását figyelembe véve.

Forrás: Európai Központi Bank

A lakossági és a vállalati hitelállomány növekedési üteméből képzett kompozit mutatóban Magyarország továbbra is az első helyen áll az európai uniós országok között (6. ábra). A lakossági hitelállomány 13,4 százalékkal bővült 2021. januárjában az előző év azonos időszakához képest, ami a legdinamikusabb emelkedés az uniós országok között, míg a vállalati hitelállomány növekedése (8,2 százalék) az 5. legnagyobb volt az Európai Unióban 2021. januárjában. A hitelállomány bővülése tranzakciós alapon kerül elszámolásra, a mutató így csak a hitelfolyósítások és a törlesztések hatását veszi figyelembe. A kedvező hazai folyamatokban jelentős szerepet játszik a kiterjedt hazai hitelmoratórium, illetve a gazdasági növekedésbe vetett bizalom érdekében bevezetett további kormányzati és jegybanki intézkedések.

Összefoglalóan elmondható, hogy Magyarország teljesítménye továbbra is átlagon felüli a Járványkezelési Versenyképességi Mutató alapján. A pandémia harmadik hulláma már elkezdte éreztetni a hatását az egészségügyi és a munkaerőpiaci mutatókon, ugyanakkor az oltási program kiterjedtsége bizakodásra ad okot. A következő hónapok legfontosabb kihívása a járványgörbe ismételt laposítása és a lakosság minél nagyobb arányának beoltása lesz a koronavírus elleni vakcinákkal. Hosszú távon csak a nyájimmunitás elérése jelent megoldást a járvány kihívásaira, így e cél teljesítése alapfeltétele a mindennapi élet és a gazdaság helyreállításának.

„Szerkesztett formában megjelent az Infostart.hu oldalon 2021. április 8-án.”